

זיכרון קהאיד

לאודו ובדרכו של מרן הגה"ק רבי שמואל מאיר הכהן מאמסנא ולמעלה בקודש זי"ע

גליון לב - פרשת שופטים תשפ"ו

♦ דרשות המאיר ♦

מתוך דרשות רבנו מכת"ק

הדרשה שאמרתי בבהמ"ד הישן בפ"ק

טשערנאוויטץ, בפשת נצבים שבת סליחות תר"פ

לימוד זכות על כלל ישראל

איתא במדרש בפ' פנחס (פסיקתא רבתי פט"ז קרבני לחמי) כבשים בני שנה, כבשים בית שמאי אומרים שהן כובשים עונותיהם של ישראל כד"א (מיכה ז, יט) ישוב ירחמנו יבבוש עונותינו וגו', וב"ה אומרים כל דבר שהוא נכבש סופו לצוף, אלא כבשים בני שנה שהם מכבשים עונותיהם של ישראל כד"א (ישעיה א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים וגו', וכן עזאי אומר כבשים בני שנה שהם מכבשים עונותיהם של ישראל ועושים אותם כתינוק בן שנה.

וי"ל דפלוגתא זו תליא במה דאיתא בראש השנה (יז). בית הלל אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד, וביאורו היכי עביד, רבי אליעזר אומר כובשו, שנאמר ישוב ירחמנו יבבוש עונותינו, רבי יוסי בר חנינא אומר נושא, שנאמר נשא עון ועבר על פשע, תנא דבי רבי ישמעאל מעביר ראשון ראשון וכן היא המדה.

שורש החטאים מהחומר והיצר הרע

ונראה לבאר דיש כאן שני סוגי לימוד זכות על בני ישראל, מאן דאמר כובשו יתבאר עפ"י משל מאדם אחד שיש לו בן שבוחנים אותו על תלמודו אם הוא לומד טוב ואם הוא בעל שכל ישר, ואם אינו מצליח כל כך, דרך האב שאינו רוצה שיבוש בנו על כן הוא מצדיק אותו בטענות שונות למשל הוא אומר דבר קטן כזה שאין יודעים אותו אין בכך כלום כיון שיודע הרוב, גם אומר שכעת הוא חלוש או שלא היה פנאי ללמוד ע"כ אינו יודע כעת זה השיעור שלמד אבל באמת הוא בן טוב חכם ובנו וכו'.

כמו כן הוא בישראל שחטאו ושבים בתשובה, שהמלאך המליץ אומר עליהם הלא ישנם כ"כ הרבה מצוות שקיימו ומה הוא הרעש הגדל אם עברו על מצוה אחת, ובפרט שהאדם קרץ מחומר ועלול לחטא א"כ אין להעניש אותו כל כך על חטאיו אדרבה מעלת כל מצוה שעושה עצום מאוד כי ליבו נמשך לחטא ופשע ובכל זאת הוא מהפך את ליבו ומתאמץ בעבודת ה' וקיום מצותיו. וזהו בחינת כובשו שהקב"ה כובש העון שלא יהיה נחשב גדול כל כך, מצד מה שהאדם עלול לחטא מפני גופו וחומריותו, וכנגד זה מגדיל ומשגיא מעלת המצוות וכך ממילא הזכיות מכריעים הכף.

♦ פרשת השבוע ♦

מכת"ק של רבנו מהרש"מ הכהן מאמסנא זי"ע

שלא יחיה בזכות השקצים ורמשים

שְׁפָטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ (טז יח). ובמדרש (דברים רבה פרשה ה אות ב), זה שאמר הכתוב (משלי ו), לך אל נמלה עצל, ראה דרכיה וחכם. וי"ל לפי מה אמרו בירושלמי (ברכות פרק ט הלכה ב), אליהו זכור לטוב שאל לרבי נהוראי, מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים בעולמו. אמר לו לצורך נבראו, בשעה שהבריות חוטאין, הוא מביט בהן ואומר, מה אלו שאין בהן צורך הרי אני מקיימן, אלו שיש בהן צורך לא כל שכן. דהיינו שיש אנשים חוטאים, אשר כל קיומם בעולם, הוא בזכות השקצים והרמשים.

וזו כוונת המדרש, שהתורה אומרת לאדם שופטים ושוטרים תתן לך, כלומר שהאדם ישים עצמו לשופט ושטר עליו, ויתנהג בדרך התורה, דאל"כ לך אל נמלה עצל, הרי עליך ללמד על עצמך זכות מהנמלה ומשאר השקצים ורמשים.

עפ"י הקב"ה תמיד אפשר לשוב בתשובה

עַל פִּי שְׁנֵים עָדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עָדִים יוֹמֶת הָמֵת לֹא יוֹמֶת עַל פִּי יֶד אֶחָד (יז ו).

איתא בירושלמי (מכות פרק ב הלכה ו), שאלו לחכמה, חוטא מהו עונשו, אמרה להם, חטאים תרדף רעה. שאלו לנבואה, אמרה להן, הנפש החוטאת היא תמות. שאלו לתורה, אמרה להן, יביא קרבן ויתכפר לו [כן הוא גירסת רבינו חננאל בבבלי]. שאלו לקודשא בריך הוא, אמר להן יעשה תשובה ויתכפר לו.

וי"ל שמרוזם דבר זה בכתוב, על פי שנים עדים, דהיינו עפ"י עדותם של החכמה והנבואה, א"א לו לאדם לעשות תשובה, אלא יומת המת. או שלושה עדים, דהיינו עפ"י התורה שצריך הוא להביא קרבן, הרי זה רק בזמן שביהמ"ק היה קיים, אך כעת שאין ביהמ"ק קיים, הרי ג"כ יומת המת. אולם לא יומת על פי עד אחד, זהו הבורא ב"ה שאמר יעשה תשובה ויתכפר לו, לכן אין החוטא צריך למות, אלא יעשה תשובה.

וע"כ אמר זקני הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע, על הפסוק (תהלים צג ה) עדותיך נאמנו מאוד לביתך נאווה קודש, ה' לאורך ימים. כי עדותיך נאמנו מאוד שאפשר לו לאדם להתכפר ע"י שיביא קרבן, אולם זה רק לביתך נאווה קודש, כלומר רק בזמן שביהמ"ק קיים. אך ה' לאורך ימים, דהיינו הקב"ה שאמר יעשה תשובה ויתכפר לו, זה לאורך ימים ולעולמי עד, שאפשר לו לאדם להתכפר ע"י שיעשה תשובה.

שמירת שבת תלויה בזכירתה תמיד

בדברות הראשונות כתוב זכור את יום השבת לקדשו, אבל בדברות האחרונות בפרשת ואתחנן (דברים ה' יב) כתוב שמור את יום השבת, ואיתא בגמ' (ר"ה כז.) זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ויש לשום אל לב מדוע הוצרך הקב"ה לעשות הנס הזה לומר הדיבור באופן שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע, הלא הקב"ה אינו עושה נס בכדי.

ואולי הכוונה בזה להורות שאי אפשר לקיים שמירת שבת בלא זכירתו, דהיינו שהאדם צריך תמיד לזכור את יום השבת בשביל שלא יבוא לחלל אותו ח"ו, ואף בימי החול צריך להזכיר ולומר היום יום ראשון בשבת, היום יום שני בשבת וכו', כדי שיזכור את יום השבת כל השבוע, שאם ירצה לצאת לדרך יזכור להשיג ליבו שלא תימשך נסיעתו בשבת, ואם עוסק באיזה מסחר יזכור ויחשב שלא ימשכו עסקיו בשבת, נמצא שהתנאי לשמירת שבת הוא לזכור אותו תמיד, ע"כ נאמרו זכור ושמור בדיבור אחד להורות שע"י שיקיים זכור את יום השבת לקדשו שתהיה זכירת השבת בליבו תמיד, ע"כ לא יכשל בקיום מצות שמור, כי אם לא יזכור בכל השבוע את השבת אינו יכול לשמור השבת כראוי כי עלול להכשל לפעמים ולחללה ע"י השכחה.

ובזה יש לפרש מה שאמרו בגמ' שבת (ק"ח:) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים, ולהאמור יתבאר מדוע דוקא שתי שבתות, ד"ל שמה שהאדם צריך לזכור באמצע השבוע ג"כ את השבת בשביל שלא יחלל אותה בשבת, זה הוי כאילו שמר את השבת אף באמצע השבוע, וכענין שמצינו בגמ' (ביצה טז.) אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת מצא בהמה נאה אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה, הרי שזה שהיתה השבת בדעתו ובזכירתו בכל השבוע היה נחשב לו כאילו קיים השבת בכל יום. ו"ל דמה"ט הת"ח הוא בחול ג"כ בבחינת שבת (רע"א מהימנא ח"ג פרשת צו כט.), כי זכור בכל השבוע את השבת בשביל שיוכל לשמרו כראוי כשיבוא. וזהו אף ענין מה שאמרו **אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות** דהיינו שיקיימו באמצע השבוע את ה'זכור' ובשבת קודש את ה'שמור' כראוי, ע"כ **מיד נגאלים**. (הקטע האחרון מתוך דרוש לפרשת דברים תרפ"ו)

משה רבינו ביקש על מחילת עוון בני כדי

שיהיה להם תקוה לשוב בתשובה

ומאן דאמר **נושא** יתבאר עפ"י מה שאמר משה רבינו כשעלה לבקש רחמים על ישראל (שמות לב, לא) וישב משה אל ה' ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זהב, ועתה אם תשא חטאתם וגו', ויש להתבונן למה היה מגדיל חטאם של ישראל לקרותו **חטאה גדולה**, ויש לומר שנתכוון בזה לעורר עליה רחמים לסלוח להם, כי גם אם תתקבל בקשתו שלא לבלות את בני ישראל וכמו שהתפלל (שם פסוק יב) למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרוג אותם בהרים וגו', בכל זאת מצד מידת הדין צריך החוטא להענש כדי שיתעשת ע"ז ויתעורר לשוב אל ה' ולהתחרט על מה שעשה, וכמבואר בתוכחת בחוקותי, עיי"ש. ועל זה אמר משה רבינו שכאן לא יועילו להם היסורים לעוררם לתשובה כי מכירים הם בחומר חטאם ומדמין בעצמם שאין מועיל להם תשובה, ועל כן מן ההכרח הוא למחול להם, ובכך יהיה להם תקוה להתרצות לפני ה'.

ובבחינה זו אמרו שהקב"ה **נושא** ומגדיל העוון, שדוקא בהזכרת גדולת העוון יש צד זכות שלא יועילו היסורים להדריכו לדרך הטוב כי ידמה החוטא שלא מועיל לו תשובה ולא ישוב עוד ורק ע"י מחילת העוון יהיה לו תקוה לשוב אל ה'.

ובבחינה זו אמרו שהקב"ה **נושא** ומגדיל העוון, שדוקא בהזכרת גדולת העוון יש צד זכות שלא יועילו היסורים להדריכו לדרך הטוב כי ידמה החוטא שלא מועיל לו תשובה ולא ישוב עוד ורק ע"י מחילת העוון יהיה לו תקוה לשוב אל ה'.

וזה גם פירוש המדרש בית שמאי אומרים שהן כובשים עונותיהם של ישראל כד"א **יבבוש עונותינו וגו'**, היינו בחינת כובשו שהוא מה שהקב"ה ממעט בחומר העוון ע"י לימוד זכות מזה שהאדם יסודו מעפר ושורשו מן החומר. וב"ה אומרים כל דבר שהוא נכבש סופו לצוף, רצ"ל שאין בזה פתרון שלם כי אצל ת"ח ואדם גדול גם דבר קטן נחשב לעבירה גדולה כי יש בזה חילול השם כמו"ש הרמב"ם בה"ל דעות (פ"ה ה"ג ועוד שם), וגם בכל אדם עלולים לצרף לו כמה עבירות, שגם אם אינם חמורים כל כך, כשיצטרפו לא יוכלו להקל בהם, ולא יועיל בהם אותו הלימוד זכות, אלא **כבשים בני שנה שהם מכבסים עונותיהם של ישראל**, היינו שעדיף לעורר עליהם שימחלו עונותיהם לגמרי, וזה ע"י בחינת **נושא**, שבשביל לא יתיאשו מן התשובה ויהיה להם תקוה יכפרו להם וילבינו עונותיהם כשלא.

מעומקא דליבא נשגר ברכותנו לנכד רבנו הרה"ח המפואר פמ"מ רבי יששכר דב הכהן בן מוי רבי נתן דוד שליט"א בנו של רבנו זי"ע - לרגל נישואי ביתו/נכדתו בשעתו, בורא עולם בקנין השלם זה הבנין לרוב נחת דקדושה וכוט"ס.
בשם כל המשפחה ושומעי ליקחו מידי שבוע בשבוע דא"ח במשנת ה'תש"א באידיש ובלשה"ק ב'קו המאוחדים' במתק שפתיים וביראה ואהבה מלוא חפניים.

מכון מהרש"מ הכהן שע"י להאיר לכל נשמה (ע"ר 580713022) ת.ד. 207 ב"ב ISRAEL
טלפון 0722-79-49-45 / 03-5195150 דוא"ל A56985725@gmail.com פקס: 072-277-2272
להעברת תרומות: בנק מרכנתיל סניף 745 מספר חשבון 92758 ע"ש להאיר לכל נשמה

